

Reactie VZN op initiatiefvoorstel Zelfstandigenwet

Input internetconsultatie

Hierbij treft u de reactie aan van Vereniging Zelfstandigen Nederland (VZN) op de initiatief-Zelfstandigenwet. Wij hebben een positieve grondhouding tegenover het initiatief van de Tweede Kamer om te komen met een alternatief voor de conceptwet Verduidelijking Beoordeling Arbeidsrelaties en Rechtsvermoeden (VBAR).

De wet:

- komt tegemoet aan de wens van een zeer grote groep werkenden om te werken als zelfstandige en geeft daarmee erkenning aan hun drijfveren en motivaties;
- doet recht aan het ondernemerschap van zelfstandig werkenden;
- creëert een eigen rechtspositie voor deze groep werkenden;
- neemt ongewenste financiële verschillen tussen verschillende groepen werkenden weg;
- geeft meer ruimte voor de wil van partijen, contractsvrijheid en vrijheid van ondernemerschap;
- biedt bescherming door het scheppen van een basis sociaal vangnet, passend bij zelfstandigen, waarmee uitholling en misbruik van het collectieve systeem wordt tegengegaan;
- introduceert een toets voor het bepalen van zelfstandig ondernemerschap;
- laat zelfstandigen die werken voor particulieren en zelfstandigen die producten maken en verkopen ongemoeid, evenals hybride werkenden en mensen die naast loondienstverband inkomsten uit overige werkzaamheden hebben (de zgn. 'resultaatgenieters');
- combineert vrijheid van ondernemerschap met verantwoordelijkheid van zelfstandig ondernemers om dit aan te tonen en om een aantal zaken goed voor zichzelf te regelen; dat vinden wij passend en iets waarvan je mag verwachten dat zelfstandigen dit kunnen.

Ook hebben wij een aantal zorg- en aandachtspunten.

Ten aanzien van de zelfstandigentoets en onderliggende criteria

De zelfstandigentoets is een toets die zelfstandig ondernemerschap aantoont en duidelijkheid vooraf kan bieden. Aandachtspunt bij het criterium van het btw-nummer is dat niet alle ondernemers een btw-nummer hoeven te hebben, afhankelijk van de sector waarin zij werkzaam zijn. De criteria in de zelfstandigentoets omtrent adequate voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid en oudedagsvoorziening behoeven daarnaast nadere specificatie om duidelijkheid te bieden. Daarbij moet rekening worden gehouden met de regeldruk die dit mogelijk extra met zich meebrengt voor ondernemers. Het is belangrijk om te zoeken naar oplossingen die gemakkelijk door de zelfstandigen te realiseren zijn, en die ook voor opdrachtgevers geen onnodige administratie opleveren.

Ten aanzien van de eis van het hebben van een adequate arbeidsongeschiktheidsvoorziening zijn wij van mening dat het wetsvoorstel BAZ zoals dat op 11 juni 2024 ter internetconsultatie is voorgelegd, zou moeten gelden als een minimaal adequaat vangnet tegen vrijwel volledig inkomstenverlies bij vrijwel volledige arbeidsongeschiktheid. In dit wetsvoorstel is een basisverzekering voor zelfstandigen opgenomen, maar wordt ook de mogelijkheid geboden (via een opt-out) om een eigen verzekering voor arbeidsongeschiktheid af te sluiten. Hiermee vormt het wetsvoorstel een aanvaardbare balans tussen bescherming voor alle zelfstandigen voor langdurige en (vrijwel) volledige arbeidsongeschiktheid en keuzevrijheid voor ondernemers. Hierbij plaatsen wij nog de kritische kanttekening dat de voorgestelde premie (nu 6,5%) naar beneden moet worden bijgesteld naar aanleiding van het recent verschenen rapport¹ van het Actuarieel Genootschap hieromtrent (5% bij een wachttijd van twee jaar).

Ten aanzien van de eis van het hebben van een adequaat pensioen dragen wij graag de volgende ideeën aan. Iedereen die in Nederland woont, dus ook elke zelfstandige, heeft een pensioenvoorziening in de vorm van AOW (eerste pijler). Hiermee wordt armoede voorkomen. Daarnaast is er behoefte om ook zelfstandigen een goede mogelijkheid te bieden om hun levensstandaard na pensionering te kunnen voortzetten. Om de levensstandaard te kunnen handhaven zou een deel van de zelfstandigen een aanvulling op de AOW moeten opbouwen. Uit het IBO-rapport Pensioenopbouw in balans² uit juni 2024 blijkt dat voor veel zelfstandigen geldt dat zij al een adequaat pensioen hebben met behoud van levensstandaard, maar dat er ook een groep zelfstandigen in een kwetsbare positie verkeert. De wettelijke eisen zouden dan ook moeten zien op het beschermen van deze kwetsbare groep. Om hier verbetering in aan te brengen, maar ook voldoende keuzevrijheid, flexibiliteit en cashflow voor ondernemers te behouden kan gedacht worden aan:

¹ <https://www.actuarieelinstituut.nl/permanente-educatie/van-aannames-tot-premie-actuariële-inzichten-in-de-verplichte-aow>

² [IBO rapport Pensioenopbouw in balans | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

1. verruiming van de mogelijkheden om een al bestaand tweede pijlerpensioen voort te kunnen zetten als zelfstandige. Dit kan nu slechts in zeer beperkte mate. Zie voor een uitwerking hiervan het advies van de stichting van de arbeid pensioenopbouw zelfstandigen in de tweede pijler³
2. verbetering informatievoorziening over derde pijlerpensioen, zoals voorgesteld in de Taskforce Inkomen voor later⁴. De mogelijkheden tot het belastingtechnisch voordelig sparen in de derde pijler zijn recent al meer dan voldoende verruimd
3. erken dat zelfstandigen ook een pensioenbuffer kunnen opbouwen in de 4^e pijler in de vorm van vermogen in de vorm van vastgoed of beleggingen of de verkoop van bedrijfsmiddelen bij pensionering. Ook hier kan verbetering van informatievoorziening bijdragen aan het aanleggen van (betere) buffers door meer zelfstandigen.

Indien overwogen wordt om zelfstandigen naast de AOW voorziening te verplichten een aanvullend pensioen te laten opbouwen, dan kan gedacht worden aan het zoeken van oplossingen in 2e, 3e én 4e pijler (zie hierboven). Je zou bijvoorbeeld kunnen denken aan een verplichting om jaarlijks een x% van de winst uit onderneming af te storten in pensioenpot, tot een bepaald minimum. Ondernemers die kunnen aantonen dat zij al elders pensioen (bijv. uit loondienstverband) of een buffer voor later hebben opgebouwd boven deze drempelwaarde, kunnen hiervan worden vrijgesteld.

Wij zijn echter groter voorstander van het verplichten van zelfstandigen tot het aanleggen van een *brede* bedrijfsbuffer die voor meerdere doeleinden ingezet kan worden; niet alleen voor het betalen van premies voor bijvoorbeeld aov en oudedagsvoorziening, maar bijvoorbeeld ook voor het kunnen opvangen van een aantal maanden vraaguitval en voor leer- en ontwikkelactiviteiten. De buffer kan fiscaal gestimuleerd worden opgebouwd en gemaximeerd worden, en kan alleen onder voorwaarden worden aangesproken. Deze brede bedrijfsbuffer hebben wij de werktitel 'trampolinerekening' gegeven, omdat deze zelfstandigen opvangt in tijden van nood en hen een zetje meegeeft wanneer men een stap wil maken. Het is een beschermde rekening waar geen vermogensrendementsheffing voor geldt en waar geen claims door derden op kunnen worden gelegd. Het hebben van een trampolinerekening zou een essentieel element kunnen zijn in de criteria van zelfstandig ondernemen, en de fiscale faciliteiten voor zelfstandigen kunnen hieraan worden gekoppeld. We hebben de ideeën over het opbouwen van een brede bedrijfsbuffer in de vorm van een trampolinerekening verder uitgewerkt en gaan hierover graag nader met u in gesprek.

³ [Advies pensioenopbouw zelfstandigen in de tweede pijler | Stichting van de Arbeid](#)

⁴ [Visiedocument Taskforce Inkomen voor Later](#)

Ten aanzien van de werkrelatietoets en onderliggende criteria

De werkrelatietoets is in tegenstelling tot de zelfstandigentoets veel minder duidelijk. Hoewel de criteria uit de werkrelatietoets in de Zelfstandigenwet minder veelomvattend en gedetailleerd zijn dan de criteria die in de VBAR worden gehanteerd om een werkrelatie te kwalificeren, blijft dit een schier onmogelijke opgave vanwege de vele verschijningsvormen van en dynamiek in werkrelaties op onze moderne arbeidsmarkt. Wij vrezen dan ook dat de werkrelatietoets eveneens tot verwarring en onduidelijkheid zal leiden bij zzp'ers en hun opdrachtgevers. Door de werkrelatietoets zal de Zelfstandigenwet de onrust in de markt om te werken als en met zelfstandige(n) niet kunnen wegnemen. Wij stellen daarom voor om de werkrelatietoets te schrappen met uitzondering van het criterium 'wil van de partijen'.

Mocht de politiek onverhoopt zowel de zelfstandigentoets als de werkrelatietoets willen behouden, dan moet er een koppeling komen tussen beide toetsen in de vorm van een rechtsvermoeden van ondernemerschap. Dit werkt als volgt: als je de zelfstandigentoets doorstaat als zzp'er, ontstaat er een rechtsvermoeden van dat er géén sprake is van hiërarchische controle (onderdeel van de werkrelatietoets). Als we zo'n koppeling namelijk niet maken, dan houden we het euvel dat je én kunt scoren op ondernemerschap én op werknemerschap. Dan is het wederom onduidelijk wat in die situaties het zwaarst weegt. Dat is onwenselijk.

Ten aanzien van het sectorale rechtsvermoeden

Wij zijn kritisch over maatwerk voor sectorale criteria conform Belgisch model. Ten eerste heeft dit in België tot diverse rechtszaken en jurisprudentie geleid en daarmee de nagestreefde duidelijkheid weer aangetast en problemen rond schijnzelfstandigheid niet verminderd. Ten tweede werken veel zelfstandigen afwisselend in meerdere sectoren of zijn zij in meer sectoren in te delen (*werkt een programmeur, die een opdracht doet bij een bank en vervolgens bij een ziekenhuis nu in de IT-sector, de financiële sector of de zorg?*), waardoor het moeilijk wordt om steeds de bijbehorende sectorale regels toe te passen.

Wij pleiten er daarom voor om slechts één criterium voor een rechtsvermoeden te hanteren, dat gekoppeld is aan een bepaald uurtarief. De uitwerking van het onderdeel Rechtsvermoeden uit de wet VBAR kan hiervoor worden gebruikt.

Ten aanzien van de Commissie Beoordeling Toetsingskader Zelfstandigenwet

Wij zijn positief over een dergelijke commissie, die beoordelingen kan geven aan partijen over de beoordeling van het toetsingskader en die een bredere werking kunnen hebben, zodat zich daarmee vooraf voor grotere groepen zelfstandigen een goed beeld gevormd kan worden van waar de grenzen liggen.

Een suggestie voor het opzetten van een dergelijke commissie is om te kijken naar de Commissie van Aanbestedingsexperts. Dit is een commissie die bij wet is ingesteld en bij klachten over een lopende aanbesteding een (niet-bindend) advies geeft. Omdat er een evenwichtige en diverse groep experts in de commissie zit, worden door de commissie goede inhoudelijke adviezen gegeven die, ondanks dat zij niet bindend zijn, toch vaak worden gevolgd door partijen. Ook worden de adviezen vaak door rechters overgenomen als er toch wordt geprocedeerd. De commissie werkt dan ook ondanks een zeer beperkt budget in de praktijk goed.

Leidschendam, 23 juni 2025

Vereniging Zelfstandigen Nederland

VZN is een onafhankelijke koepelvereniging van belangenbehartigers van zzp'ers uit verschillende beroepsgroepen en sectoren. We vertegenwoordigen, via de bij ons aangesloten verenigingen, ruim 130.000 zelfstandig ondernemers zonder personeel, variërend van stukadoors tot nagelstylisten en van zorgprofessionals tot loopbaanadviseurs. Maar ook zelfstandig werkende kappers, hoefsmeden, yogadocenten, vormgevers, tolken en vertalers, ICT-experts en HR-professionals enzovoort behoren tot onze achterban. VZN richt zich op de collectieve belangenbehartiging voor al die zzp'ers met betrekking tot landelijke wet- en regelgeving, landelijk beleid en landelijke ontwikkelingen.

Contact

p/a Veursestraatweg 98

2265 CG Leidschendam

T: 070-7820811

E: info@zelfstandigennederland.nl

I: www.zelfstandigennederland.nl